

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ගැසට් පත්‍රය

අති විශේෂ

අංක 1418/33 – 2005 නොවැම්බර් 11 වැනි සිකුරාදා – 2005.11.11

(ආණ්ඩුවේ බලයපිට ප්‍රසිද්ධ කරන ලදී)

I වැනි කොටස : (I) වැනි ඡේදය — සාමාන්‍ය

ආණ්ඩුවේ නිවේදන

ශ්‍රී ලංකාවේ මානසික සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය 2005 – 2015

පූර්විකාව :

මානසික ව්‍යාධිය, තවත් වසර 15ක කාලයක් ඇතුළත දී ලෝකයේ ප්‍රබලතම ගැටලුව බවට පත් වනු ඇත. ලෝකයේ හොඳම මූලික සත්කාර සේවාවන්ගෙන් සමහරක් ශ්‍රී ලංකාව සතුව ඇති අතර, මානසික සෞඛ්‍ය සත්කාර සේවාවන් අරභයා සමාන වූ ඉහළ ප්‍රමිතියක් අත් කරගැනීම සඳහා රජය කැපවී සිටී. සියදිවි හානි කර ගැනීම් අනුපාතිකය සම්බන්ධයෙන් ලෝකයෙහි අත් රටවල් අතුරින් ශ්‍රී ලංකාව ඉහළ මට්ටමක් දරන බව මෙන්ම මත් ද්‍රව්‍ය භාවිතය සහ මත් ද්‍රව්‍ය සමාජීය ගැටළු රටකුළු වර්ධනය වන බව පිළිගන්නා ශ්‍රී ලංකා රජය වසර ගණනාවක සිවිල් ගැටුම්වලින් සහ 2004 සුනාමි ව්‍යසනයෙන් පසු සිය ජනගහණයෙන් 2% ක ප්‍රමාණයක් උග්‍ර මානසික ව්‍යාධීන්ගෙන් පෙළෙන බව සහ සාර්ථක මානසික සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තියක අවශ්‍යතාවය ද දැඩි හඳුනාගෙන සිටී.

දැක්ම.- ශ්‍රී ලංකා ජනතාවගේ මානසික සෞඛ්‍ය උපරිම තත්ත්වයට පත් කරනු වස් පරිපූර්ණ සහ ප්‍රජාමූලික වූ සේවාවන් පිහිටුවිය යුතුව තිබේ. මෙම සුලභ සහ දැරිය හැකි සේවාව මගින් විශාල වශයෙන් ප්‍රජාවගේ මානසික යහපත ප්‍රවර්ධනය කරනු ඇති අතර, විශේෂයෙන්ම අවදානම් සහිත හෝ වරප්‍රසාද නොලත් පුරවැසියන් ද ඇතුළුව සියලුම පුරවැසියන්ගේ අයිතිවාසිකම් සහ ගරුත්වය තහවුරු කරනු ඇත.

මූලික නියමයන්. -

1. ප්‍රාථමික, ද්විතීයික හා තෘතීයික මට්ටමෙන් මානසික සෞඛ්‍ය සේවා සැපයීම ;
2. අවශ්‍යතාන්ති හා අවශ්‍ය විට දී යහපත් ගුණාත්මක සේවා සැපයීම ;
3. ප්‍රජා පවුල් සහ පාරිභෝගික සහභාගීත්වය සමගින් ප්‍රජා මට්ටමින් සංවිධානය කළ සේවා සැපයීම ;
4. මානසික සෞඛ්‍ය සේවාවන් අනෙකුත් අංශ සමඟ සම්බන්ධවීම තහවුරු කිරීම ;
5. සංස්කෘතික වශයෙන් ගැලපෙන්නාවූ සහ සාධක මත පදනම් වූ මානසික සෞඛ්‍ය සේවාවන් සහතික කිරීම ;
6. මානසික ව්‍යාධීන් සහිත ජනතාවගේ අයිතිවාසිකම් සහ ගරුත්වය ආරක්ෂා කිරීම.

අරමුණු. - ජාතික මානසික සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙහි අරමුණු වනුයේ. -

- * ශ්‍රී ලංකා පුරවැසියන්ගේ මානසික සෞඛ්‍ය සහ මානසික යහපත වැඩිදියුණු කිරීම සම්බන්ධ පැහැදිලි දැක්ම සහ අරමුණු තහවුරු කිරීමේ අත්‍යවශ්‍ය මෙවලමක් වීම.
- * කාර්යක්ෂම සහ සියලු ආකාරයෙන් මානසික ආබාධ සඳහා ප්‍රතිකාර කිරීම.

මෙහෙටර. - ශ්‍රී ලංකාවේ මානසික සෞඛ්‍ය සේවාවන් වැඩිදියුණු කිරීම සහ එකී සේවාවන් ප්‍රාදේශීය වශයෙන් සුලභ කිරීම මෙහෙවරයි. මානසික රෝග වැළැක්වීම, මානසික යහසාධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, පුනරුත්ථාපන කටයුතු සහ මානසික රෝගයට ගොදුරුවන්නන්ගේ ජීවිතය උපරිම වශයෙන් සාමාන්‍ය තත්ත්වයට ගෙනඒම සඳහා සේවාව අවධානය යොදයි. නිවසෙහි රැඳී සිටින රෝගීන් සඳහා මෙන්ම රෝහලට ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍යව ඇති විටෙක පුද්ගලයාගේ නිවෙසට කිට්ටුම රෝහලට ඇතුළත් කිරීම සඳහා සත්කාර සැපයේ. මේ සඳහා පවතින සේවා නවීකරණය කිරීම, නව සහ අතිරේක සේවා ඇති කරලීම, පුහුණු කාර්යමණ්ඩල බඳවා ගැනීම සහ පුහුණු කිරීම රාජ්‍ය හා රාජ්‍ය නොවන අනෙකුත් අංශයන් සමඟ සම්බන්ධ කිරීම යන අවශ්‍යතා සපුරාලිය යුතු වේ.

ඇගයීමට ලක් වූ අවශ්‍යතාවයන්, ප්‍රවර්තන සේවාවන් සහ මානසික සෞඛ්‍ය සත්කාර පිළිබඳ මූලධර්මයන් මත පදනම්ව මෙම මානසික සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙහි දැක්ම සහ අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා පහත සඳහන් ක්‍රියාත්මක විය යුතු ක්ෂේත්‍ර හය හඳුනාගෙන තිබේ.

1. ජාතික සහ පළාත් මට්ටමින් කළමනාකරණය

- 1.1 ශ්‍රී ලංකාවේ මානසික සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා ජාතික මානසික සෞඛ්‍ය උපදේශන සභාවක් පිහිටුවනු ලැබේ. මෙහි සාමාජිකත්වය කාන්තා අභිවෘද්ධිය සහ සමාජ සුභසාධන, අධ්‍යාපන සහ අධිකරණ යන අමාත්‍යාංශය ඇතුළත්ව අනෙකුත් අමාත්‍යාංශවල සහ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශ කාර්යමණ්ඩලයේ නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත වේ. ශ්‍රී ලංකා මතෝ වෛද්‍ය විද්‍යාලය සහ හෙද, වෘත්තීය චිකිත්සක, මතෝ වෛද්‍ය සහ සමාජ සේවක යන අංශවලින් වෘත්තීය නියෝජිතයන් ඇතුළත් වේ. සේවා ලබන්නන් සත්කාරකයන් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ අනෙකුත් අදාළ ආයතනවල නියෝජිතයන් ද මීට ඇතුළත් විය යුතු වේ.
- 1.2 මෙම ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යයට සහායවීම සඳහා සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ මානසික සෞඛ්‍ය අධ්‍යක්ෂ කාර්යාලය කළමනාකරණ සහ පරිපාලන වශයෙන් ශක්තිමත් කරනු ලැබේ. අධ්‍යක්ෂ කාර්යාලය විසින් -
 - 1.2.1 මානසික සෞඛ්‍ය පිළිබඳ අයවැය කළමනාකරණය ;
 - 1.2.2 උපදේශක සභාවේ තීරණ ඉදිරියට ගෙනයාම ;
 - 1.2.3 පළාත් හා දිස්ත්‍රික්ක මට්ටමින් ලඟා කර ගත යුතු ප්‍රතිඵල සහ මූලෝපාය ඉලක්ක දැක්වීම ;
 - 1.2.4 සම්පත් අවශ්‍යතා හඳුනාගැනීම සහ මානසික සෞඛ්‍ය සේවාවන්හි ප්‍රතිඵලයන් සුපරීක්ෂණය සඳහා ක්‍රමානුකූල කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතියක් සංවර්ධනය කිරීම ;
 - 1.2.5 මතෝ උත්තේජක (සයිකෝට්‍රොපික්) හා අනෙකුත් ඖෂධ වර්ග කළමනාකරණය සඳහා වන ජාතික මාර්ගෝපදේශ ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ඒවා නිරන්තරව සමාලෝචනය කිරීම. සඳහා යාන්ත්‍රණයක් සංවර්ධනය කිරීම ;
- 1.3 සියලුම පරදුහාරකරුවන් විමසීමෙන් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ මානසික සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තියට අනුකූල වන්නා වූ සමෝධානික ප්‍රාදේශීය සැලසුම් සංවර්ධනය කර ගැනීමට සෑම පළාතකටම දිස්ත්‍රික්කයකටම හැකියාව තිබේ ;
- 1.4 සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය, පළාත් හා දිස්ත්‍රික් අධ්‍යක්ෂවරුන්, මානසික සෞඛ්‍ය හා අධ්‍යාපන කාන්තා අභිවෘද්ධි සහ සමාජ සුභසාධන පළාත්පාලන දිළිඳුකම පිටු දැකීම, ළමා ආරක්ෂාව සහ සංවර්ධන රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වැනි අනෙකුත් අදාළ අංශ අතර සියලුම මට්ටම්වල දී සබඳතාව පවත්වා ගැනීම සඳහා කටයුතු කරනු ඇත.

2. සේවා සංවිධානය

- 2.1 සියලු වයස් කාණ්ඩයන්ට සත්කාර සැපයෙන පරිදි මානසික සෞඛ්‍ය සේවාවන් ප්‍රතිසංවිධානය කර විමධ්‍යගත කරනු ලැබේ. සෑම සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කොට්ඨාශයක් සඳහා තිවු අභ්‍යන්තර රෝගී ඒකක අන්තර්මධ්‍යම සත්කාර සේවා, සෑම සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී ප්‍රදේශයකටම ප්‍රජා සහායක මධ්‍යස්ථානයන් / දිවා මධ්‍යස්ථාන, සායන, සම්පත් මධ්‍යස්ථානයක් සහ ප්‍රාදේශීය ජනතාවගේ අවශ්‍යතාවයට ගැලපෙන අනෙකුත් ප්‍රජා මූලික සත්කාර.
- 2.2 නිවසෙහි දී ප්‍රතිකාර කළ නොහැකි උග්‍ර මානසික රෝගී බවට පත් වූ පුද්ගලයන්ට සත්කාර සැපයීම සඳහා සෑම දිස්ත්‍රික්කයකටම තිවු අභ්‍යන්තර රෝගී වාට්ටු පිහිටුවනු ලැබේ ;
 - 2.2.1 රෝහලෙන් සේවා සැපයෙන ප්‍රදේශයන් සඳහා එක් වාට්ටුවකට ඇදුන් 30 කට නොවැඩි සංඛ්‍යාවක් බැගින් සපයනු ලබන අතර මෙම වාට්ටු මහ රෝහලයෙහිම පිහිටුවනු ලැබේ ;
 - 2.2.2 මෙම වාට්ටුවල රෝගීන් ඇතුළත් කිරීමේ දී විශේෂඥ මතෝ වෛද්‍යවරයෙකු, මානසික වෛද්‍ය නිලධාරියෙකු හෝ මානසික සෞඛ්‍ය පිළිබඳ වෛද්‍යවරයෙකු විසින් සිදු කරනු ලබන තක්සේරුවක් පදනම් කරගනු ලැබේ ;
 - 2.2.3 රෝගී තත්ත්වයන් තක්සේරු කිරීමට සහ චිකිත්සාවට මෙන්ම රෝගීයාටම හා/හෝ අනෙකුත් අයට අවදානමක් දක්වන පුද්ගලයන් පිළිබඳ කටයුතු කිරීම සඳහා ඉඩකඩ මෙම වාට්ටු තුළ පවතී ;
 - 2.2.4 පිරිමි හා කාන්තා වාට්ටු වෙන්ව පිහිටුවනු ලැබේ ;
 - 2.2.5 රෝගීන්ගේ පවුල්වල අයට සහ විවෘතව රෝගීන් බැලීම සඳහා පහසුකම් සලසනු ලැබේ;
 - 2.2.6 වෛද්‍ය සහ හෙද ප්‍රතිකාරවලට අතිරේකව උපදේශනය, මතෝ විද්‍යාත්මක සංහිදියාව, වෘත්තීය සහ අනෙකුත් චිකිත්සාවන් ඇතුළුව අවශ්‍ය මැදිහත්වීම් සිදු කරනු ලැබේ ;

- 2.3 රෝගීන් සඳහා ඔවුන්ගේ නිවෙස්වලට සමීපව පසුහරා කටයුතු සහ නොකඩවා සත්කාර කිරීම සඳහා පද්ධතියක් ඇති කරනු ලැබේ. කාන්තා අභිවෘද්ධි සහ සමාජ සුභසාධන දෙපාර්තමේන්තුවෙන් උචිත අවස්ථාවල දී රෝගීන්ට අදාළ දීමනාවන් ගෙවීමෙන් ආධාර කරනු ලැබේ ;
- 2.4 සත්කාර ඇගයුම් හා ප්‍රතිකාර කටයුතු අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීමේ අරමුණ ඇතිව සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කොට්ඨාශ මට්ටමින් මානසික සෞඛ්‍ය සායන / රෝගීන් සොයා යාමේ සායන බාහිර රෝගී සේවාව තුළට ඇතුළත් කෙරේ.
- 2.5 ක්‍රියාත්මක පුනරුත්ථාපන කටයුතුවලට සහායවීම වස් දිස්ත්‍රික් මට්ටමෙන් ප්‍රජාවට වඩා සමීප වූ පුනරුත්ථාපන සහ මනෝ සමාජීය සත්කාර සේවාවන් පුළුල් පරිසරයක සංවර්ධනය කරනු ලැබේ. ප්‍රජා සමීක්ෂණ ප්‍රශ්නාවලියක් (CPQ) ඇතුළත්ව මූලික දත්ත ආශ්‍රිතව කටයුතු කිරීම සඳහා හඳුනාගත් ප්‍රාදේශීය අවශ්‍යතා පදනම්ව මෙම ඒකක විවිධාකාරයෙන් ක්‍රියා කරනු ඇත.
- 2.5.1. පුනරුත්ථාපන / අන්තර්මධ්‍යව සත්කාර ඒකක ඇදත් 20 කට සීමා කෙරෙන අතර, රෝගීයකු නේවාසිකව ගත කරනු ලබන කාලය මාස හයක උපරිමයකට ඉලක්ක කෙරේ.
- 2.5.2 මානසික හෙද සේවය සහ / හෝ මනෝ සමාජීය පුනරුත්ථාපනය පිළිබඳව පුහුණු කාර්යමණ්ඩලයක් මෙම ඒකකවල සේවය සඳහා පත් කරනු ලැබේ.
- 2.5.3 රෝගීන් නැවත සමාජගත කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කුසලතා වර්ධනය කරගන්නා/පවත්වාගෙන යන බව සහතික කරගැනීම සඳහා වන මනෝ සමාජීය පුනරුත්ථාපන ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳව සත්කාරයේ දී අවධානය යොමු කරනු ලැබේ.
- 2.5.4 සත්කාරය සඳහා පවුලේ අයගෙන් ලැබෙන සහාය ඉතා වැදගත් වන අතර පවුලේ අය සහ ප්‍රජාව සමඟ සමෝධානය කළ නොහැකි රෝගීන් සඳහා හරස් ඡේදන යාන්ත්‍රණයක් මගින් සුදුසු විකල්ප සොයාගත යුතු වේ.
- 2.5.5 බස්නාහිර පළාත තුළ මෙතෙක් සිදු කළ ප්‍රජා ස්ථාපන ප්‍රශ්නාවලිය පිළිබඳ අභ්‍යාසය මගින් සත්කාර ඉඩකඩ (වාසස්ථාන) නොකඩවා පවත්වාගෙනයාමේ අවශ්‍යතාවය දක්වා තිබේ. කාර්යමණ්ඩල සහිත හා රහිත නිවාස, ආවරණීය සාන්ත සහ ආරක්ෂාකාරී පහසුකම් මේවාට ඇතුළත්ය. සෞඛ්‍ය කාර්යමණ්ඩලය සපයා ඇති අනෙකුත් වර්ගවල වාසස්ථාන පිරික්සනු ඇත. මෙම පහසුකම් බොහොමයක් උචිත අරමුදල් සැලසීම සමගින් රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයන් මගින් සපයනු ලැබේ.
- 2.6 ළමුන් සඳහා වන අත්‍යවශ්‍ය කෙටිකාලීන රෝහල්ගත කිරීමක් අවශ්‍ය වේ නම් ප්‍රාදේශීය ළමා හෝ වෙනත් විශේෂඥ මනෝ වෛද්‍ය ළමා වාට්ටුවට ඇතුළු කිරීම කළ යුතුය. ළමුන් වැඩිහිටි වාට්ටු තුළට ඇතුළත් නොකළ යුතුය.
- 2.7 මානසික යහසාධනය පිළිබඳ සියලු කාර්යයන් සමබන්ධීකරණය කෙරෙන මානසික සෞඛ්‍ය පිළිබඳ ප්‍රජා සහායක මධ්‍යස්ථානයක් (සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කොට්ඨාශයකට එකක් බැගින්) සෑම දිස්ත්‍රික්කයම පිහිටුවනු ඇත. එමෙන්ම දිවා මධ්‍යස්ථානයක් ද පිහිටුවනු ඇත. හැකි අවස්ථාවල දී අනෙකුත් අමාත්‍යාංශ හා සංවිධාන සමඟ මෙම මධ්‍යස්ථාන සම්බන්ධීකරණය කරනු ඇත.
- 2.8 අංගොඩ, මුල්ලේරියාව සහ හැඳල රෝහල්වලින් සැහෙන රෝගීන් සංඛ්‍යාවක් නව දිස්ත්‍රික් මධ්‍යස්ථානවලට හෝ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයන්ගෙන් අධිකාරලත් සත්කාර මධ්‍යස්ථාන කරා මාරු කර යවනු ලැබේ.
- 2.9 ප්‍රාදේශීය සේවා සංවර්ධනයේ කොටසක් ලෙස බස්නාහිර පළාතේ අංගොඩ, මුල්ලේරියාව හා හැඳල යන රෝහල්වල අනාගතය පිළිබඳව සමායන්ත මූලෝපාය සමාලෝචනයක් සිදු කරනු ලැබේ.
- 2.10 විශේෂඥ සේවා සංවර්ධණය කරනු ලබන අතර, පහත සඳහන් කරුණු ඊට ඇතුළත් කෙරේ.
 - * මධ්‍යසාර සහ අනෙකුත් ද්‍රව්‍ය අපහාවිත සේවා
 - * අධි ආරක්ෂාකාරී චෝභාරික සේවා
 - * විශේෂඥ ළමා මානසික සෞඛ්‍ය සේවා
 - * මාතෘ හා ළදරු සේවා
 - * පවුල් සේවා
 - * සම්බන්ධීකරණ මනෝ චිකිත්සාව
- 2.11 බන්ධනාගාර තුළ මානසික සෞඛ්‍ය සත්කාරය සහ රජය විසින් සැපයෙන අනෙකුත් පහසුකම් වැඩිදියුණු කරනු ලබන අතර මානසික සෞඛ්‍ය අධ්‍යක්ෂ කාර්යාලයෙහි මූලෝපාය ඉලක්ක හා අධීක්ෂණ ක්‍රියාකාරකම්වල කොටසක් ලෙස ඇතුළත් කරනු ලැබේ.

3. මානව සම්පත් සංවර්ධනය

සෑම දිස්ත්‍රික්කයකම මානසික සෞඛ්‍ය සත්කාර ජාලයෙහි තාක්ෂණික නායකයන් වනුයේ විශේෂඥ මනෝ වෛද්‍යවරයාය. සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය මගින් අවම වශයෙන් එක් දිස්ත්‍රික්කයට එක් මනෝ වෛද්‍යවරයෙකු බැගින් පත් කෙරේ. එසේ කෙරෙන තුරු දැනට පවත්නා ස්ථාන මාරු ක්‍රමය සුදුසු ලෙස භාවිත කරමින් ගැලපෙන ක්‍රියාමාර්ග යොදනු ඇත. සෑම දිස්ත්‍රික්කයක් සඳහාම නායක මනෝ වෛද්‍යවරයකු පත් කරනු ලබන අතර සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය අදාළ වන පළාත් සභාව සමඟ සහයෝගීව පළාත සඳහා නායක මනෝ වෛද්‍යවරයකු හඳුනා ගැනීම සිදු කරනු ඇත.

- 32 රෝහල සහ ජන සමාජ තුළ රෝගී සත්කාර සේවා සම්බන්ධීකරණය කරනු ලබන දිස්ත්‍රික්කයෙහි එක් එක් සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කොට්ඨාශයක් සේවා සඳහා මධ්‍යගත නිලධාරියා වනුයේ මානසික සෞඛ්‍ය වෛද්‍යවරයාය. වර්ෂ 2010 වන විට එක් සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කොට්ඨාශයක් සඳහා එක් මානසික සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරියෙකු පත් කරනු ඇති අතර එතෙක් එක් මානසික සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරියකුට සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කොට්ඨාශ එකකට වැඩි සංඛ්‍යාවක කටයුතු කිරීමට සිදු වේ. දුෂ්කර පළාත්වල තනතුරු සඳහා දිරිගැන්වීම් දීමනා ලබාදීමෙන් අපේක්ෂකයන් ආකර්ශණය කර ගැනීමට අපේක්ෂිතය. මානසික සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරීන්ගේ වෘත්තීය තත්ත්වය සංවර්ධනය කිරීමේ කටයුතු ද සිදු කරනු ලැබේ.
- 33 රෝහල් ඒකක තුළ දැනට සිටින හෙද නිලධාරීන්ට අතිරේකව තවදුරටත් කාර්යමණ්ඩල බඳවා ගැනේ. මෙම කාර්යමණ්ඩලයට අයත් සියලු දෙනාට තීව්‍ර හා පුනරුත්ථාපන රෝගී සත්කාර ඇතුළත්ව සත්කාර සැලසීම පිළිබඳව සේවාස්ථ පුහුණුවක් ලබාදීම අවශ්‍යය. සෑම සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කොට්ඨාශයකම මානසික සෞඛ්‍ය වෛද්‍යවරයාට සහායවීම සඳහා අවම වශයෙන් හෙද නිලධාරීන් දෙදෙනෙකු පත් කරනු ලැබේ. මනෝ චිකිත්සක හෙද සේවාවේ නව සේවක සංඛ්‍යාවක් උචිත මානසික සෞඛ්‍ය පුහුණුව සමගින් ඇති කිරීම සඳහා අවශ්‍ය දිගුකාලීන සංවර්ධන කටයුතු සිදු කරනු ලැබේ.
- 34 සෑම තීව්‍ර සහ අන්තර්මධ්‍යම රෝගීන් සහිත වාට්ටුවක් සඳහාම මනෝ චිකිත්සක සමාජ සේවකයන් හෝ ඊට සමාන අයවලුන් සැපයෙනු ඇත.
- 35 සෑම තීව්‍ර සහ අන්තර්මධ්‍යම රෝගීන් සහිත වාට්ටුවකම වෘත්තීය චිකිත්සකයකු ද (මානසික සෞඛ්‍ය)වේ.
- 36 අභ්‍යන්තර සත්කාර සහ රෝගීන් කරා ගොස් ප්‍රතිකාර කරනු ලබන සායන සඳහා සෑම දිස්ත්‍රික්කයකටම එක් සායනික මනෝ විද්‍යාඥයකු සපයනු ලැබේ.
- 37 ප්‍රජා මානසික සෞඛ්‍ය බලකායයන් දැනටමත් පිහිටුවා ඇති ස්වේච්ඡා සහ මනෝ සමාජීය ප්‍රජා සහාය කාර්ය මණ්ඩලය මත ගොඩනගා සංවර්ධනය කරනු ලැබේ.
- 38 මානසික සෞඛ්‍ය ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ ප්‍රාථමික සහ මහජන සෞඛ්‍ය සේවකයන්ගේ කාර්යභාරය වැඩි දියුණු කරනු ලැබේ. පොදු මානසික සෞඛ්‍ය ගැටලු ඇති පුද්ගලයන් වැඩි දෙනාට ප්‍රාථමික සත්කාර ඒකකය මගින් ප්‍රතිකාර සපයනු ලැබේ.
- 39 කාන්තා අභිවෘද්ධි සහ සමාජ සුබසාධන අමාත්‍යාංශය විසින් උපදේශක කාර්යමණ්ඩලයක් බඳවා ගනු ඇති අතර මෙම උපදේශන සායනයන් විසින් සෑම සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කොට්ඨාශයකටම මානසික සෞඛ්‍ය සේවා සපයනු ඇත.
- 3.10 උපාධි අපේක්ෂක සහ පශ්චාත් උපාධි මට්ටමේ අධ්‍යාපනය සහ ලියාපදිංචි හෙද පුහුණුව සහ අනෙකුත් කණ්ඩායම්වල (උදා. පවුල් සෞඛ්‍ය සේවිකා නිලධාරීන් හා මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරුන්) කාර්යමණ්ඩල පුහුණු කිරීම පිළිබඳව විශේෂ අවධානය යොදවමින් පරිපූරණ පුහුණු කිරීමේ සැලැස්මක් සංවර්ධනය කරනු ලැබේ.
- 3.11 සේවාස්ථ පුහුණු වැඩසටහන් සඳහා සෑම දිස්ත්‍රික්කයක් සඳහාම ප්‍රජා සම්පත් මධ්‍යස්ථානයක් සැපයේ. දිස්ත්‍රික් මනෝ චිකිත්සක වෛද්‍යවරයාගේ තාක්ෂණික උපදේශ යටතේ මානසික සෞඛ්‍ය කාර්යමණ්ඩල සඳහා සේවාස්ථ පුහුණු පාඨමාලා ඉලක්ක කරගත් මෙම මධ්‍යස්ථානවල අනෙකුත් කටයුතු ද සිදු කරනු ලැබේ. සෑම මනෝ වෛද්‍යවරයකුටම පහත දැක්වෙන සහාය සැලසේ.
 - 3.11.1 මනෝ සමාජීය පුහුණුකරුවන් ද ජන සමාජය තුළ සිටින විවිධ කාර්යමණ්ඩල (පවුල් සෞඛ්‍ය සේවකයන්, ගුරු භවතුන්, ගම් නායකයන් ආදීන්) සඳහා මූලික මානසික සෞඛ්‍ය සහ මනෝ සමාජීය කුසලතා පිළිබඳ පුහුණුව මොවුන් විසින් ලබා දෙන අතර එමගින් ඔවුන්ට ජන සමාජය තුළ බොහෝ දුරට දක්නට ලැබෙන පොදු මානසික සෞඛ්‍ය ගැටළු සඳහා සහාය දැක්විය හැකිවෙතැයි අපේක්ෂිතය.
 - 3.11.2. ප්‍රජා මානසික සෞඛ්‍ය අධ්‍යාපන නිලධාරීන් මානසික සෞඛ්‍ය ගැටලු පිළිබඳව මහජනතාව දැනුවත් කිරීම සහ ඒ පිළිබඳව සිදු කෙරෙන අපවාදයන්ට සහ වෙනස් කොට සැලකීම් වලට එරෙහිව සටන් වැදීම සඳහා මාධ්‍ය සහ ප්‍රජා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම මොවුන්ගේ කාර්යය වේ.

4. පර්යේෂණ හා ආවාරධර්ම

- 4.1 බහු ශීක්ෂණ පර්යේෂණ කමිටුවක් පිහිටුවනු ලබන අතර එමගින් පර්යේෂණ හා සංවර්ධනය සඳහා ප්‍රමුඛතා ක්ෂේත්‍ර හඳුනාගනු ලැබේ. එමෙන්ම කමිටුව පහත සඳහන් ගැටලු පිළිබඳව ද පරීක්ෂා කරනු ඇත.
 - * මානසික සෞඛ්‍ය ගැටලු පිළිබඳ ප්‍රමුඛතා පර්යේෂණ ප්‍රශ්න ;
 - * මානසික සෞඛ්‍ය පර්යේෂණ පිළිබඳ ප්‍රමුඛතා මතුවන බාධා අභියෝග සහ දිරිගැන්වීම් ;
 - * මානසික සෞඛ්‍ය පර්යේෂණ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා අරමුදල් යෙදවීමට ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ලැබිය හැකි සහාය ;
 - * රාජ්‍ය නියෝජිතයාන, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ අධ්‍යයන ප්‍රජාව අතර සම්බන්ධතා.
4. 2 අදාළ සංවිධානයන්ගෙන් නියෝජිතයන් ද ඇතුළත්ව සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය තුළ මධ්‍යම ආවාරධර්ම කමිටුවක් වෙන්ම ස්ථාපිත කරනු ලැබේ.

5. මානසික සෞඛ්‍ය පිළිබඳ ජාතික ආයතනය

- 5.1 ශ්‍රී ලංකාවේ මානසික සෞඛ්‍ය පිළිබඳ ජාතික ආයතනය නමින් ආයතනයක් පිහිටුවනු ලැබේ. මෙම ආයතනයේ අධ්‍යක්ෂවරයා සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයා වෙත වග කිය යුතු වන්නේ ය.
- 5.2 සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය විසින් තීරණය කරනු ලබන විශේෂඥ මානසික සෞඛ්‍ය සේවා කළමනාකරණය ආයතනයට පැවරේ. එක් ස්ථානයකට වැඩි ස්ථානවලින් සපයනු නොලබන (උදා .- දැඩි ආරක්ෂාකාරී සේවා) සේවාවන් මෙයට ඇතුළත් වේ.
- 5.3 මානසික සෞඛ්‍ය සත්කාර පිළිබඳ විශේෂ වූ විශේෂඥ කටයුතු සහ පුහුණුව හා පර්යේෂණ සැපයීම සංවර්ධනය කිරීම සඳහා වගකීම ආයතනය සතු වේ. පුහුණු කටයුතු සංවර්ධනය කිරීමේ කටයුතු පශ්චාත් වෛද්‍ය උපාධි ආයතනය සහ අනෙකුත් සුදුසු ආයතන සමඟ සහයෝගීව සිදු කරනු ඇත.

6. අපවාද වැළැක්වීම සහ මානසික යහපත ප්‍රවර්ධනය

- 6.1 වෙනස්කොට සැලකීම සහ අපවාද අඩු කරලීම සඳහා ජාතික මූලෝපයාත් සැලසුම් කොට ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ.
- 6.2 යහපත් මානසික සෞඛ්‍ය ප්‍රවර්ධන කාර්යය සඳහා බහුපාර්ශ්වීය සහයෝගීතාවය සහ ක්‍රියාකාරීත්වය අවශ්‍ය වේ. ජනයාගේ ජීවිත සහ යහපත වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මෙම ක්ෂේත්‍රය තුළ අන්තර් දෙපාර්තමේන්තු සහයෝගීතාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම ජාතික මානසික සෞඛ්‍ය පිළිබඳ උපදේශක සභාවේ එක් කාර්යභාරයක් වේ. මේ සඳහා පුළුල්ව පදනම් වූ එළඹුමක් අවශ්‍යය.

7. මානසික සෞඛ්‍ය පිළිබඳ නීති සම්පාදනය

- 7.1 ශ්‍රී ලංකාව සඳහා මානසික සෞඛ්‍ය සඳහා නව නීති සම්පාදනය කරනු ලබන අතර රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික අංශයේ රෝගී සත්කාර සේවා ප්‍රමිතීන් පිළිබඳව වගකිය යුතු නව අධිකාරියක් මානසික සෞඛ්‍ය පනත යටතේ පිහිටුවනු ලැබේ. නව පනතෙහි ප්‍රධාන අංගයන් වනුයේ.
 - * ජාතික සහ දිස්ත්‍රික් සේවා තුළින් මානසික රෝගීන්ට ප්‍රතිකාර හා සත්කාර ලබාගැනීමේ අයිතිවාසිකම් හඳුනාගැනීම සහ තහවුරු කිරීම
 - * මානසික රෝගීන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් සුරැකීම.
 - * අවබෝධයෙන් යුතුව කැමැත්ත ලබාදුන් බවට සහතික කර ගැනීම
 - * රෝගීන් අනිවාර්ය වශයෙන් රඳවාගැනීම, ප්‍රතිකාර කිරීම සහ මුදා හැරීම පිළිබඳ පරිපාටිත් ඇති කරලීම සියලුම අනිවාර්ය ඇතුළත් කිරීම සඳහා බලයලත් අනුමත කිරීම දෙකක් අවශ්‍යය.
 - * රඳවාගනු ලැබූ රෝගීන්ට ලබාදීම සඳහා මහ රෝහල්වලට වාට්ටු සඳහා බලය ලබාදීම
 - * රෝගී සත්කාර පිළිබඳව අවම ප්‍රමිතීන් කුලකයක් පිහිටුවීම.
 - * හදිස් අවස්ථාවල දී රඳවා ගැනීම සහ ප්‍රතිකාර ලබාදීම පිළිබඳ අත්‍යවශ්‍ය කටයුතු පැහැදිලි කරගැනීම
 - * ලමුන්ට ප්‍රතිකාර කිරීම සඳහා වෙනම ක්‍රියා පාටිපාටික් සැකසීම
- 7.2 මානසික සෞඛ්‍ය පිළිබඳ අධිකාරිය පහත සඳහන් කරුණු පිළිබඳව කටයුතු කරනු ඇත.
 - * සත්කාර පිළිබඳ ප්‍රමිතීන් ඇති කිරීම සහ ඒවා සුපරීක්ෂණය වේ.
 - * ප්‍රාදේශීය තලයේ දී ස්වායත්තව ප්‍රමිතීන් සුපරීක්ෂණය, රඳවා ගැනීමේ නියෝග සමාලෝචනය හා අභියාචනා හා පැමිණිලි පිළිබඳව සොයා බැලීම සඳහා කමිටු පිහිටුවීම.
 - * රෝගියාගේ අයිතිවාසිකම් සුරැකීමේ කොටසක් වශයෙන් පෞද්ගලිකත්වය, ගරුත්වය සහ රසභා භාවය පිළිබඳව ප්‍රමිතීන් සුපරීක්ෂණය.
 - * පාර්ලිමේන්තුව වෙත වාර්ෂික වාර්තා සැපයීම.

වෛද්‍ය එච්. ඒ. පී. කහඳලියනගේ,
සෞඛ්‍ය සේවා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්.

අංක 385, “සුවසිරිපාය”
පූජ්‍ය බද්දේගම විමලවංශ හිමි මාවත,
කොළඹ 10.